

109947

De ble ikke *helt knust,* Lie!

Kommunistpartiet ble
knust, sier Haakon Lie.

Overvåket, javisst,

men knust? Ikke helt. Det svært svekkede AKP og det nesten
utraderte NKP har ikke tenkt å gi seg. Kommunistene er seige folk.

” Vi klarer å mobilisere 30 000 mann. Det er den knyttneven som knuser kommunistpartiet ”

HAAKON LIE

NKP

Det er lett å rajere med Norges Kommunistiske Parti i 1996. Med minst tre utmeldte partiformenn de siste 20 år (den siste av dem nå på plass i Senterpartiet), med den hittil siste leder (valgt 18 år gammel) i frivillig eksil på Cuba, med et Øst-Europa forlengst lagt i grus og med en oppslutning et sted mellom 0 og 1 prosent, er NKP modell 96 å betrakte som en strikkhopper med svært sliten strikk. Men gi seg? Overhodet ikke!

- Det vil alltid være noe spesielt ved et kommunistisk parti, det er meget sjelden det går i oppløsning. Det har noe med ideologien å gjøre, at det er sterkt engasjerte mennesker med tro på det de driver med. Kommunisten har en evne til å organisere seg og holde det gående, sier Hans Petter Hansen, redaktør for partiavisen Friheten.

Klasseparti

- Hvorfor stemme NKP i 1996?

- Fordi et kommunistisk parti *alltid* er et klasseparti. Vi er lønnstagneres, industriarbeidernes, småbrukernes, fiskernes - men ikke Røkkes! - parti.

Svarer redaktør Hansen, i dag noe av det mest kontinuerlige i NKP. Det nærmest sagnomsuste hovedkvarter i Grønlandsleiret 39 er fraflyttet, ledelsen og sentralstyret overført til Bergen (etter to år i Stavanger med dengang 18 år gamle Ingve Iversen som formann) - der partiet for tiden ikke klarer å bemanne kontoret i arbeidstiden. Og der i dag ingen er partileder, NKP opererer isteden med to talsmenn - som de fleste av oss hører lite til. Med sin halve dugnadsstilling i Friheten er Hansen, i ferske lokaler i Helgesensgate på Grünerløkka i Oslo, blant de mest faste punkter i partiets liv. Og Friheten er en viktig del av limet som holder bitene samlet, med ukentlige utgaver i et opplag på 2 600 er den partiets mest synlige aktivitet.

- Jo da, vi er et lite parti, vi kan sammenligne dagens utgave med den på 30-tallet, da hadde vi også under 1 prosent. Men vi har altså reist oss tidligere og kan gjøre det igjen, sier redaktøren og Rolf Johansen, leder for fylkespartiet i Oslo/Akershus.

Kommunevalget i fjor ga partiet ca. 500 stemmer i Oslo og Akershus. Med få lister både i fylker og kommuner blir antallet velgere ekstra lite, men NKP har sine «bastioner»: - Best gjorde vi det i Vadsø, en pen fremgang ga oss over ti prosent. I Narvik har vi to representanter i kommunestyret, et annet eksempel er Nedre Eiker med 100 stemmer - der har vi også fått med oss endel unge, sier Hans Petter Hansen.

Det står ellers ikke til å nekte at gjennomsnittsalderen i NKP er påfallende høy. Det er

de gamle sliterne som nå i hovedsak bærer partiet videre. Med gode minner fra «dengang», da NKP ruvet; Etter en særdeles rakygget innsats de fire siste krigsårene entret partiet freden med 11 prosent oppslutning og et stort knippe dyktige faglige tillitsmenn. NKPs historie er ikke minst historien om de respekterte menneskene, om tillit i nærmiljøene, i boligbyggelagene, på jobben. Men harde tider ventet, intet norsk parti har vært ute i tøffere vær: Den kalde krigen kostet kommunister både jobber og helse, og intern partistrid gjorde ikke saken enklere.

Finnmark best

I dag er Finnmark NKPs beste fylke, med 1,5 prosent oppslutning. Og partiets faglige tillitsmenn fremheves stadig som partiets kanskje sterkeste side - selv om antallet altså har sunket dramatisk.

- Hvem er NKPs medlemmer og velgere?
- Veldig forskjellig. Industrierbeidere og intellektuelle, et utsnitt av befolkningen - unntatt direktørene, da! Smiler Hansen.

NKP: Hans Petter Hansen, redaktør i partiavisen Friheten, mener NKP kan reise seg igjen.

AKP: Birger Thurn-Paulsen, Solveig Aamdal, og Jorunn Folkvord og Harald Selvær holder fremdeles fanen høyt.

AKP

bruker vi mye av kreftene våre. Vi har endel innflytelse i fagbevegelsen, vi jobber mye særlig i den kvinnelige del av fagbevegelsen. Dessuten jobber ungdommene våre godt mot rasismen.

«Jeg vil se mappa mi!» står det på brystet til Solveig Aamdal. Med partimedlemskap fra stiftelsesåret 1973 har hun trolig en av landets tykkere mapper, og den voldsomme kommunistiske nedtur på 80- og 90-tallet har ikke frarøvet lederen i Arbeidernes Kommunistparti engasjementet.

Men det er stillere nå, mindre trøkk der ute i gatene, der er færre faner og flere biler. Og navnet Solveig Aamdal utløser neppe angstnevroser hos det gode borgerskap, slik tilfellet var med hennes forgjengere Sigurd Alern og Pål Steigan. Vi vet knapt hvem hun er, bortgjemt som hun er i vårt parlamentariske blitzlys. Der skinner - i den grad man kan bruke ordet - isteden Erling Folkvord og tidvis Jørn Magdahl, på de engang så utskjelte stortingske talerstoler. Som talsmenn for Rød Valgallianse (RV), vel å merke, denne AKP-«eiendom» og valgtekniske overbygning som utaknemlig nok begynte å leve sitt eget liv og nå insisterer på å styre seg selv.

En merkelig politisk blomst, forøvrig, med en kraftig utmeldt AKP'er som leder (Magdahl) og en slett ikke utmeldt AKP-nestleder på Stortinget (Folkvord). Og mens AKP holder til med tre ansatte oppunder taket i Os-

- Hvor vi er sterke nå? I EU-kampen, i kampen mot EØS og Schengen har vi innflytelse, og der

terhausgaten 27 i Oslo, huserer RVs fire hel tids tillitsvalgte og tre ansatte en liten trapp ned. For tett, mener krefter i RV - men slik er det altså.

På bunnivå

En historisk ironi er det at mens RV kan fremvise 33 197 avgitte stemmer (kommunevalget 95, dvs. 1,7 prosent oppslutning på landsbasis), er AKPs betydning - ifølge flere såkalte observatører - nede på et bunnivå. Mens RV har oppnådd én person på Stortinget (og 77 i landets kommunestyrer/fylkesting), har den utenom-parlamentariske maktbasen, AKPs «juvel», svunnet hen; studentkampene, fagopposisjonen, 1.mai-markeringene, de ville streikene, solidaritetsarbeidet. Og så videre. Ny Tid (SVs avis) anslo i fjor AKPs medlemstall til ca. 300, hvorav ca. halvparten i Oslo - og aldri kommer det noen korreksjon fra partikontoret i Osterhausgaten:

- Jeg har uttalt at når vi får 20 000 medlemmer, så skal vi si ifra! Og vi har altså ikke sagt ifra ennå. Nei, alvorlig talt, vi har aldri vært så mange som enkelte har trodd - og aldri så få som mange håper. Sier Solveig Aamdal. Og partisekretær Birger Thurn-Paulsen supplerer:

- Vi har sett en nokså interessant balansegang i mediene rundt dette spørsmålet, det er ikke måte på hva vi har fått ansvaret for. Men vi er i hvert fall aktive mennesker, og har over hele landet aktiviteter større enn hva antallet skulle tilsi. Vi har ikke behov for å late som om vi er større enn vi faktisk er. Og de

siste årene har vi vært på vei opp igjen.

- Er dere stadig et kaderparti?
- Nei. Ikke ifølge våre vedtekter.
- Men dere stiller større krav til medlemmene enn andre partier gjør?
- Ja, vi er annerledes, vi legger vekt på å få med alle. Hvis folk ikke dukker opp, så spør vi hvorfor, sier Thurn-Paulsen.

(For dem som ikke opplevde 70- og 80-tallet, bør her opplyses om AKPs berømte/berykede kadervurdering, der medlemmenes politiske innsats, moral og livsstil, ble heftig diskutert og bedømt i diverse partifora; partimedlemskapet var av 24-timers sorten.)

- Kadervurdering handler egentlig om å ta folk på alvor. Sånn sett har vi vel altfor lite igjen av denne kulturen, endel ble borte i stridsårene (AKP har siden 80-tallet opplevd et skred av utmeldelser og til tider voldsomme partidiskusjoner, red.anm.). Vi har vel kastet barnet ut med badevannet, vi ville trolig gjøre lurt i å ta disiplin mer i bruk - men altså i mykere grad enn i de steinharde årene, sier Thurn-Paulsen og Aamdal.

Stalin på plakater

Ut med badevannet, ja. Men noe skulper stadig velkjent i AKP-kummen: I salgsbokhyllene holder Mao fortsatt stand, sammen med Marx og Lenin. Og lenger inne i gangen, på Rød Ungdoms kontor, henger sannelig velkjente Stalin på veggen - i plakativersion.

- Så gamle Josef er stadig med på lasset?
- Han henger der nok mest for moro! Men vi bruker ham altså teoretisk, ser på hva som

er bra og hva som er dårlig. Vi har ingen store diskusjoner om Stalin nå, folk synes ikke det er interessant. Generelt er persondyrking latterlig, sier Jorunn Folkvord, leder i Rød Ungdom - og understreker at hovedkreftene i dag settes inn i det antirasistiske arbeidet. I bakgrunnen svever Lund-kommisjonen forbi, i form av en diger «huskelapp» som igjen og igjen glir over PC-skjermen, «Husk å ikke nevne navn over telefonen!»

Revolusjon

- Dette eksplorative begrep - og trolig en medvirkende årsak til overvåkingen - «væpnet revolusjon»: Hva er 96-versjonen?

- Her står jo ikke noe om et eneste gevær! smiler Solveig Aamdal, hun har funnet frem prinsippprogrammet fra 1990 og leter etter formuleringene. Og partisekretæren vil gjerne avdramatisere: - Målet er jo et klasseløst samfunn, ikke en voldelig omveltning. Væpnet revolusjon er resultat av en analyse, vi ønsker å vippe et maktpararat rundt, og vi finner det tvilsomt at de vil GI makten fra seg. Vi likte å bruke Chile og styrtingen av den demokratisk valgte president Allende som et eksempel - og landet er stadig et eksempel.

- «Den norske revolusjonen må være massenes revolusjon», siterer Aamdal.

En AKP'er modell 1996 bør altså være en tålmodig person.

LARS-LUDVIG RØED
JAN TOMAS ESPEDAL (foto)
KATRINE NORDLI (foto)